

İNGİLİS SAİT VƏ SAMİTLƏRİNİN TƏSNİFATI CLASSIFICATION OF ENGLISH VOWEL AND CONSONANT PHONEMS

İngilis dilində 26 hərf, 44 səs var. Hərflərdən 6-sı sait (**a, e, i, o, u, y**), 20-si isə samitdir. (b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z). Səslərdən isə 20-si **sait** [a:], [ɔ:], [ə:], [u:], [i:], [ʌ], [ɔ], [ə], [e], [u], [i], [æ], [aɪ], [aʊ], [ɔɪ], [ou] [eɪ], [ɛə], [ɪə], [uə], 24 samitdir. [p], [b], [t], [d], [k], [g], [f], [v], [s], [z], [θ], [ð], [ʃ], [ʒ], [tʃ], [dʒ], [h], [m], [n], [ŋ], [l], [w], [r], [j].

SAİT SƏSLƏR – VOWELS

İngilis dilində kəmiyyətə görə saitlər 2 cür olur: a) qısa saitlər, b) uzun saitlər. Saitin uzunluğu qoşa nöqtə [:] ilə işarə olunur. Saitlərin qısa və uzun tələffüz olunması sözün leksik mənasına təsir edir. İngilis dilində 5 uzun [a:], [ɔ:], [ə:], [u:], [i:], 7 qısa [ʌ], [ɔ], [ə], [e], [u], [i], [æ] və 8 diftonq [aɪ], [aʊ], [ɔɪ], [ou], [eɪ], [ɛə], [ɪə], [uə] sait səs vardır.

İngilis dilində sait səslər 2 yerə bölünür. 1. Monoftonqlar. 2. Diftonqlar. Bir sait səsin tələffüzünə monoftonqlar deyilir. İngilis dilində 12 monoftonq var. [a:], [ɔ:], [ə:], [u:], [i:], [ʌ], [ɔ], [ə], [e], [u], [i], [æ]. İki sait səslərin birləşib bir sait səs verməsinə diftonqlar deyilir. Diftonqlar iki ünsürdən ibarət olur. Birinci ünsür qüvvətli, ikinci ünsür isə zəif tələffüz olunur. Vurğu birinci ünsürün üzərinə düşür. Diftonqlar iki yerə bölünür: 1. Ön sıra [eɪ], [ɛə], [ɪə], [aɪ], [aʊ] və 2. Arxa sıra [ɔɪ], [ou], [uə].

SAMİT SƏSLƏR - CONSONANTS

İngilis dilində tonun və küyün üstünlüyünə görə samit səslər iki yerə bölünür. Küylü (voiced consonants) və sonor səslər (sonorant). Küylü səslərdə küy musiqili tona üstün gəlir. İngilis dilində 17 küylü samit səs var. [p, b, d, t, f, v, s, z, ʃ, θ, ʒ, ʒ, k, g, tʃ, dʒ, h].

Cingiltili samitlər sırasında elə səslər vardır ki, onlarda musiqili ton küyə üstün gəlir. Belə səslərə sonor və ya sonant səslər deyilir. İngilis dilində 7 sonor səs vardır. [m, n, ŋ, l, w, r, j]

Küylü səslər 2 yerə bölünür: cingiltili (voiced) və kar (voiceless).

15 cingiltili: [p, d, f, s, ʃ, θ, k, tʃ, m, n, ŋ, l, w, r, j]

9 kar: [b, t, v, z, θ, ʒ, g, dʒ, h]